

wat niet? Anderzijds weet ik niet in hoeverre de strijd rond de definitie van de kunst belangrijk is. Ik wil niet per se kunstenaar bevonden worden. Als hij mij geen kunstenaar vindt, dan ben ik dat niet. Geen probleem. Indien ik geen hoge cultuur produceer, dan is dat maar zo. Dat is niet problematisch.

ETCETERA Hij gaat ervan uit dat u hoge cultuur maakt. Dat is net het probleem.

WANSON De definitie van kunst moet teruggebracht worden naar de vraag wie kunst definieert. Wie heeft daar recht op? Dus niet alleen: wie heeft recht om op een scène te staan en te spreken? Maar ook: wie heeft het recht in de zaal te zitten, die hem toebehoort, en te kijken? Indien je het sociaal-politiek bekijkt – en ik weet niet of dat in Vlaanderen hetzelfde is, want ik denk dat de sociale openheid daar veel groter is –, gaat het om de angst van de theaternotabelen dat hun vorm of activiteit in vraag wordt gesteld via de deelname van een gemengd publiek in de zaal. Tot slot: ik doe niet aan culturele actie. Zoals gezegd ben ik tegen de notie ‘sociaal-artistiek’. Belangrijk voor mij in *Les ambassadeurs de l'ombre* is wat het veranderd heeft, niet alleen

voor de spelers, maar ook voor de toeschouwers. Ik stel me net dezelfde vraag bij gelijk welke voorstelling. Het is niet de missionariskant die me interesseert. De actie komt mee met het kunstwerk. Sinds een aantal jaren zijn al mijn repetities open voor het publiek. Er komen bijvoorbeeld scholen kijken, en het werk ontwikkelt zich in het debat met de mensen. Dat is geen culturele actie – dat zou een te smalle interpretatie zijn. Ik doe dat omdat ik nood heb aan dat contact met de realiteit. Als kunstenaar heb ik heel veel schrik om mij te verwijderen van de realiteit en te beginnen zweven. Je komt zo makkelijk in een beperkt milieu terecht. Ik heb het geluk gehad dat ik op bepaalde momenten in mijn leven arbeiders heb ontmoet die in vakbondsacties verwickeld zaten. Zo kreeg ik natuurlijk zin om ook met hen te praten, om de kring uit te breiden. Indien leerlingen zich vervelen tijdens schoolvoorstellingen, dan is dat omdat de makers niet de stap zetten naar hen toe. Wat is er erger dan in groep naar een saai stuk te gaan kijken? Natuurlijk zijn ze rumoerig. Dus wat is dat voor iets, die dominantiepositie die wij altijd innemen, over beheersing van de vorm enzovoort?

Les ambassadeurs de l'ombre was een voorstelling, niet alleen over mensen van de derde of de vierde wereld, maar ook over het leven. Ze ondervroeg ook de theatermensen over welke positie we meestal innemen in de maatschappij. Niets zo onuitstaanbaar als een mondaine avond met alleen maar theatermensen. Het merendeel leeft in miserabele condities, we verdienen niets, we bevinden ons soms in sociale situaties die dicht aanleunen bij de families die ik heb getoond, theater kan niemand een barst schelen, maar we doen alsof we het centrum van de wereld zijn.

Les ambassadeurs de l'ombre van Lorent Wanson et des familles du Quart Monde ging in première in september 2000, in het kader van Brussel 2000, in Théâtre National; de voorstelling werd hernomen op het KunstenFESTIVALdesArts 2001.

Isabelle Finet

ILLUSIONISTEN OP HET DORPSPLEIN

Noot vooraf: wat volgt is geen weergave van het gesprek met Arne Sierens, Stef Ampe en Meryem Kanmaz, maar een collage van fragmenten uit dit gesprek en andere geschreven bronnen (o.a. Pierre Bourdieu, Peter Brook, etc.).

Terwijl ik de zoveelste poging onderneem om wat orde te scheppen in mijn papieren chaos kom ik volgend interview tegen van Peter Anthonissen met Nadia Abdelouafi en Dirk Pauwels: *Het stigma van de 'Marokkaanse voorstelling'*. Daarin valt me een dialoog op die tekenend is voor de discussie die al een tijdje in kunstland gevoerd wordt:

‘Nadia Abdelouafi: “(...) Voor mij is *Leven doodt* ons een artistiek project, dus hadden we een subsidieaanvraag ingediend bij de beoordelingscommissie voor Nederlandstalige dramatische kunst. Die heeft ons vervolgens doorverwezen naar de pot sociaal-artistieke projecten...

maar dat weiger ik. Ik doe geen sociaal werk. Ik ben Marokkaanse, oké, en ik ga werken met Marokkaanse acteurs, maar dat is wie ik ben. Ik kan alleen maar theater maken vanuit mijn eigen achtergrond.”

Dirk Pauwels: “Het is vaak goed bedoeld, maar dit soort situatie is voor mij een reden om de multiculturaliteit aan de kant te schuiven. Enkel en alleen omdat jouw naam Noord-Afrikaans klinkt, word je ‘geparkeerd’. Maar daar gaat het niet over. Het gaat over kunstenaars, het gaat over makers...”

Los van het feit of het project van Abdelouafi al dan niet artistiek waardevol is, heeft het van in het begin te kampen met het stigma ‘sociaal-artistiek’. Dat geldt overigens niet alleen voor haar project. Zodra het onderwerp van een voorstelling afglijdt naar de marge, naar men-

den die zich in deze marge bewegen, allochtoon of vierde wereld, hangt er het etiket ‘sociaal aan, wordt het kunst van een minderheidscultuur en ben je straathoekwerker of maatschappelijk assistent. Of meer nog, voor een aantal cultuurfilosofen ben je meteen met ‘dierentuintheater’ bezig en zeker niet met ‘hoge’ kunst. Want daar gaat de discussie over. Wat is ‘hoge’ kunst, wat is ‘lage’ kunst? En wie kan/mag dit bepalen? De Cauter stelt probleemloos vast dat lage kunst *gebruikskunst* is en deel uitmaakt van de populaire cultuur. Over wat hoge kunst is, is hij minder duidelijk. Maar wie zegt dat lage kunst verder van de waarheid staat dan hoge? Tot voor kort echter hadden de vertegenwoordigers van de hoge kunst het leiderschap en het voorrecht in pacht om te bepalen wat goed en mooi is?